תפארת שלמה — וילך

וילך משה וידבר את כל הדברים האלה. י"ל כי ידוע דאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא כמ"ש חכז"ל משה שפיר קאמרת. וגם עכשיו שנתחדשו דברי התורה בפי הצדיק הוא אז בבחי' משה. ולז"א וילך משה ר"ל אף שכבר הלך משה לעולמו ומרומים ישכון מ"מ וידבר את הדברים האלה. כי עודנו מדבר דברי תורה אל בני ישראל:

ה' אלהיך הוא עובר לפניך כו'. יש לרמז מה שכתוב אח"כ יהושע הוא עובר לפניך. דהנה כשהצדיק הדור הוא ממליץ טוב על בנ"י עם קדוש ואינו מביט כלל לדקדק על מעשיהם מה הם עי"ז הוא מעורר ג"כ למעלה מדת עובר על פשע כידוע מ"ש מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה בזה שהצדיק אינו מדקדק אחר בנ"י. אמנם אין מדות כל הצדיקים שוות בה. יש צדיק אשר קדושתו בוערת כ"כ עד אשר מי שפגם מעט בעונותיהם ולא תיקן כראוי אי אפשר להתקרב אליו וכידוע מאדומ"ו הרב איש אלקים מוה' אלימלך זלה"ה שלעת זקנותו הי' קדושתו גדולה מאד שלא הי' באפשרי לדבר עם המסתופפים בצילו ואורייתא הוא דקמרתחא לי'. ויש צדיק אשר מעביר מכנגד עיניו ומלמד זכות אפי' על עבירות ומהפכן לזכיות. ולזה כיוון הכתוב באמרו ד' אלקיך הוא עובר לפניך. פי' בחי' עובר על פשע. וסיים ואמר יהושע הוא עובר לפניך ואינו מדקדק גם כן במעשיהם ומלמד זכות על בנ"י:

ונתנם ה' לפניכם ועשיתם להם ככל המצוה אשר צוויתי אתכם. הידוע מספרים הקדושים שכל מצוה מתרי"ג מצות אם האדם עושה אותה רק לשם שמים ליחד קוב"ה ושכינתי' פורחת לעילא ומצוה כזאת גוררת מצוה אחרת אבל אם האדם עושה המצוה להנאת עצמו אף שיש בו מצוה לא פרחית לעילא. וע"ד שכ' הר"ן בנדרים בענין מצות לא להנות ניתנו אם יש לו הנאת הגוף בהדי מצוה לא אמרינן מצוה לא להנות ניתנו הה"ד בכל המצות. ובזה אמרתי הטעם מה שמצינו במלחמת ישראל שהחרימו את ערי עובדי כוכבים ושללם בפ' חוקת וישמע הכנעני וילחם בישראל וידר ישראל נדר לד' ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם ופרש"י אקדיש שללם. הנ"ל ב"ה שזה הי' הכוונה כדי שילחמו לשם שמים ולא להנאת עצמם כלל:

חזקו ואמצו אל תיראו וכו' כי ד' אלקיך הוא ההולך לפניך כו'. הנ"ל בזה הנה אנשי כנה"ג יסדו בתפלת שבת האל הפותח בכל יום כו' מוציא חמה ממקומה כו' ומאיר לעולם כלו כו'. והנה כבר הקשו איך יתכן לומר מוציא חמה ממקומה הלא החמה זורחת וסובבת מתחלת בריאתה סובב הולך כל כדור הארץ מלמעלה למטה ואל מקומו שואף זורח הוא שם ואיך יצדק בה הוצאה ממקומה. אמנם אנשי כנה"ג כוונו בזה כי בהיות ידוע אשר כל הטולמות לא נבראו רק בשביל הצדיקים גם כל צבא השמים העליונים הנה בריאתם לצרכיהם להאיר על הארץ ואנחנו בנ"י נבראו למען להודות ולהלל שמו הגדול תמיד. והנה החמה אומר שירה בכל יום כמוזכר בגמ' ג' קולות הולכים מסוף העולם כו' אלמלא קול רומי. אבל הש"י ברב רחמיו הנה רוצה בתפלת עבדיו ובוחר בשירות ותשבחות של עמו בנ"י יותר מכל צבא השמים וכביכול מתרומם ע"י בנ"י לכן יסדו ז"ל הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ר"ל בהגיע זמן התפלה של בנ"י פותח בעצמו כביכול השערים להכניס התפלו' כי המסכים רבים הם מבדילים ואינם נותני' לעלות התפלות כנודע. אמנם כביכול זה הנ"ר מהשירות ותשבחות של בנ"י שמהללים ומפארים לשמו הגדול כמ"ש בגמ' אמרו לפני פסוקי מלכיות כדי שתמליכוני עליכם כי עי"ז מתגדל מלכותו ית"ש ומתפאר בהם לכך בשעת התפלה כביכול מוציא חמה ממקומה לומר שאינו חפץ בשירות ותשבחות שלה רק לשמוע קול תפלת עמו ישראל. ואמרו עוד ומאיר לעולם כולו וליושביו. וזה הוא מדת הרחמים כי רק מחמת הרחמנות לפניו ית"ש אשר חפץ בברואיו כמ"ש טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו שיש לה זכי' זאת יודוך ד' כל מעשיך שנתן להם רשות להודות לפניו ית"ש. והנה כאשר כביכול ית"ש מתרומם ע"י צדיקים נקרא הולך עם. בנ"י כמ"ש כגבוה שמים מעל הארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ר"ל ע"י דרכיכם. וכ"נ אשרי כל ירא ד' ההולך בדרכיו מתרומם ע"י הצדיק ולכן נאמרכי ד' אלקיך הוא ההולך עמך לא ירפך ולא יעזבך למען כבודו ית"ש:

ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהני' בני לוי וכו' ויצו אותם משה מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל כו' הקהל את העם. יש לרמז בפ' זו גודל מעלת דבוק חכמים להסתופף בצל הצדיקי'. ואל יאמר האדם טוב לי לשבת בביתי השקט ושאנן ולבקר בהיכלי בלימוד ספרי מוסר אשר בם אמצא דרך לעבודתו ית"ש ומהלי הטורח הזה לכתת רגליו לבטל מלימודי. לא זה הדרך ישכון אור. כי מעת שזכינו לאור הבעש"ט זי"ע הוא הורה לנו דרך האמת וגלה הסוד במעלת דיבוק אל הצדיקים לאורו נסע ונלך לשמוע ולקבל מהם העצות לעבודת הש"י ולקבל עול מלכות שמים. כאשר אמר אדומ"ו הרב הקדוש מוה' אלימלך ז"ל על איש אחד אשר חשב בלבו לעשות כן למנוע דרכו מנתיבות היושר כידוע. אמר עליו הכ' אם יסתר איש במסתרים ואנכי לא אראנו כמ"ש בס' מאור ושמש ע"ש. וזה הדבר מרומז בפ' הקהל שקרא המלך ספר משנה תורה אף שהחומש מצוי הוא ביד כל איש ואיש והי' יכול לקרות בעצמו. אעפ"כ עשה הפעולה בלבב כל איש מבנ"י כמ"ש למען ישמעו ולמדו ליראה את ה' וכו'. אך גם זאת מורה לנו התורה דרך סלולה להצדיקים הדורשים תורה ברבים לכל הנלווים אליהם איך ישמרו להוציא מפיהם דברי תורה כהוגן שיהיו דברים היוצאים מן הלב כמ"ש במשרע"ה וישמע את הקול מדבר אליו וכו'. פי' ע"י שהי' שומע מקוד' הקול הנדבר אליו. ואח"כ הי' מדבר אל בנ"י. וז"ש בגמ' אצל ר' אלעזר בן דורדיא שאמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים והשיבו לו עד שאנו מבקשי' עליך נבקש על עצמינו רחמים על זה בכה רבי. וזה הענין דרך הצדיקים רבים מחלים פניהם להתפלל עבורם והמה טרודים לבקש על עצמם ומשגיחי' על דרכיהם. וכן בדרך לימוד התורה

צריך ג"כ להיות מקודם משגיח על עצמו ואח"כ יורה לאחרים כמ"ש ואהבת לרעך כמוך. אם אתה במדריגה זו בדבר שאתה מוציא מפיך. אזי דבריך יעשו פרי להיות לרעך כמוך. וז"ש זה כלל גדול בתורה. והבן. לכן מצינו גבי שמעון העמסוני שדרש כל האתין שבתורה כיון שהגיע לאת ד' אלקיך תירא פירש. כי כל אחד מישראל יש לו אות בתורה כמ"ש כי לא דבר ריק הוא מכם. פי' כל התורה הוא מכם כי ששים רבוא אותיות שבתורה הם נגד ששים רבוא נשמות בנ"י. וז"ש תורת ד' תמימה משיבת נפש. משיבת לשון תשובה כי התורה מסייעת לבנ"י לשוב בתשובה נכונה כי בלתי זאת חסירההאות מאיש ישראל הזה הפוגם בתורה כנ"ל והתורה צריכה להיות תמימה לכן היא משיבת נפש החוטא בתשובה להיות לו לעזר. וז"ש שדרש ר"ש כל האתין בתורה פי' האותיות שבתורה תיקון כולם ע"י הנשמות התלוים בה. וכיון שהגיע לאת ד' אלקיך תירא פירש. פי' כיון שבא למדת היראה הגדולה הי' מתירא מעצמו כמ"ש קשוט עצמך ואמר בלבו כי אין שייך ללמוד לאחר. עד שבא ר"ע ולימד את ד' אלקיך תירא לרבות ת"ח. פי' כי ר"ע בא לעולם עד"ז כדי ללמד תורה ברבים כמ"ש גבי אילן הנטוע לרבים כי שורש נשמתו הוא כמו אילן וכל ישראל הם הענפים כי הוא הי' חלק נשמתו של משרע"ה. וז"ש עד שבא ר"ע ולימד. פי' שבא לעולם ללמד לרבים וכו' את לרבות ת"ח. כדי שיתרבו בעולם ת"ח. ובזה פרשנו המשנה במס' ר"ה מעשה שבאו יותר מארבעים זוג ועכבן ר"ע שלח לו ר"ג אם אתה מעכב הרבים אתה מכשילן לעתיד לבא. כיון שכל ביאתו לעולם הוא ללמד תורה לרבים. ואם אתה מעכב את הרבים ולא תעשה העובדא שלך אתה מכשילן לע"ל שלא יהי' להם תיקון. לכן מצינו שהי' ר"ע מוסר נפשו בזה להיות מקהיל קהלות ברבים אשר זה איננו מן הדין למסור נפשו בזה. רק מפני שהי' יודע כי זה כל ביאתו לעולם רק עבור זה ואם לא יעשה כן יהי' מוכרח להסתלק מן העולם וא"כ טוב לו יותר עכ"פ לעשות המצוה במס"נ ויסתלק עי"ז. ולזה אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה כו'. ולכאורה יש לתמוה מפני מה לא גלה דבר זה לפני התלמידים אשר היו לפניו ר"ד אלף. ולא גלה דבר זה אשר הוא הולך במחשבה זו במס"נ כזה. אך גם בזה נוכל להבין דעת קדושים אשר שומרים לפה מחסום מלהוציא דבר עד אשר יהי' נכון הדבר לעשותו לכן כל זמן שהי' ר"ע בחיים חיותו לא נתן אמונה אומן בעצמו אם כן הוא כדבריו לעמוד במס"נ כמ"ש אל תאמין בעצמך כו'. לכן לא הי' יכול להוציא בשפתיו דבר זה לזולתו עד אשר בא באמת לנסיון כזה בפועל ממש אז גלה מצפוני לבבו כי כל ימיו הי' מצטער על פסוק זה כי הי' מוכן לדבר זה תמיד. וכן הוא דרך הצדיקים אשר גם בדברי תורה שומרים את פיהם מלדבר מה שהוא אצלם בכח עד אשר יהי' בפועל ובנסיון. וז"ש בפרקי אבות פעמים רבות הם אמרו שלשה דברים. וכי רק שלשה דברים אמרו הלא כל התורה מפיהם אנו חיים. אך בדברי מוסר שמרו לבלתי לדבר בפיהם רק מה שהי' נכון בלבבם לעשות' ופיהם ולבם שוה זאת הוציאו מפיה' לומר לזולתם. וז"פ הפ' הנ"ל ויכתוב משה וכו' ויתנה אל הכהנים בני לוי. הצדיקים נקראים בני לוי שהם דבוקים ביוצרם. הנושאים את ארון הברית. פי' שמנשאים את הנשמות מבנ"י וכתיב אח"כ בבוא כל ישראל לראות כו'. פי' שישקול הצדיק בדעתו כאלו עומד לפני ד' ולפני כל ישראל הם האבות הקדושים שיעמדו בתחיית המתים ב"ב אם יהי' ביכולתו אז לפתוח פיו כנגדם באותו בחי' שהוא עתה אז יכול לדבר גם עתה דברי תורה ברבים להורות לעם דרך הישרה:

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת כו' והי' כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד. הנ"ל דהנה אע"פ שבהשיר' הזאת יש בה תוכחת הרבה וצרות אעפ"כ הם רחמי' בשרשם כי כוונת הש"י ב"ה רק להטיב. ברוגז רחם תזכור. כמו שמצינו בק"ש ששם ע"ב הוא עומד למעלה על תיבת וחרה אף כו'. כי על כל התוכחות הנה שם ע"ב שהוא רחמים עומד עליהם. וזה שרמז כאן הכתוב והי' כי תמצאן אותו רעות רבות וצרו' וענתה השירה הזאת. ר"ל שהשירה והתוכחה. תקרב היחוד שגם בעת צרה ח"ו יהי' היחוד והרחמים למעלה. וזה וענתה רמז עונ"ת ו"ה ויהי' זאת לפניו בחי' זאת לפניו יחוד זו"נ וזהו לעד בחי' עד הוא ק"ש ע"ד רבתי שיהי' היחוד שלם וזהו עונת ק"ש כיל"ח. וז"ש ויכתוב משה את השירה הזאת ביום ההוא מהו ביום ההוא אך זהו רומז על בחי' עתיקא קדישא כמבו' בזוה"ק וכמ"ש ביום ההוא יהי' ד' אחד אע"פ שכ' משה ענין התוכחה בהשירה הזאת אעפ"כ הי' אומרה בבחי' הגבוה של ביום ההוא רחמים של עתיקא ועד"ז וילמד' את בנ"י שגם בעת צרה ר"ל יהי' היחוד העליון של הרחמים. וז"ש זכר ד' לדוד כו' בחי' דוד הוא מלכות ואמר זכור להשפיע למלכות את כל ענותו כל היחודי' אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב. בחי' נדר ושבוע' הוא בחי' או"א אביר יעקב הוא גבוה הכל ילך עד בחי' מלכות תתאה. וזה נשבע ד' לדוד אמת בחי' אמ"ת היא מדת תפאר"ת לא ישוב ממנה הוא המלכו' כנ"ל. וז"ש זכרה ירושלים ימי עניה ומרודי' בעת הגלות שאין היחוד שלם הנה היא זכרה להשפיע כל מחמדי' מימי קדם מהתעוררת הרחמים והיחוד העליון שנקרא ימי קדם כמ"ש אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם כנודע. בנפול עמה ביד צר ואין עוזר לה בחי' עוזר הוא היחוד מלשון עזר כנגדו. צריך לעורר היחוד העליון שלא עפ"י מעשינו וכאשר נעשה היחוד למעלה ממילא היחוד גם למטה כידוע הענין בסוד תמר ותסר בגדי אלמנותה כמ"ש במ"א. וזהו טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה. פי' כשאין זכרו' באחרית היא המלכות כשאין שלה פועל היחוד וזה רמז בשלה כי לא נתנה לשלה לאשה שאין בחי' יבום כסדר אזי ותרד פלאים צריך להוריד מבחי' פלא עליון סוד פלאים כיל"ח. ואין מבחי' אין מנחם לה מעולמו' העליונים יושפע לה כל טוב. אמן:

ויצו משה את הלוים כו' לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ד'. הנ"ל כי כל מה שתלמדו יהי' הכל בבחינת אות שלם בחינת היחוד כנודע ענין ארונו של יוסף שהי' מהלך עם ארון של הלוחות כמ"ש קיים זה מ"ש בזה. וזה ארון ברית ד'. הוא סוד נוקבא שהוא תיקון היחוד בהיסודות. וזהו ויצו משה את הלוים הם הצדיקים הנלווים אל ד' שיהי' כל עבודתם ליקבה"ו כנ"ל. והבן: